

§ 110

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Maarit Vierusen ym. valtuustoaloitteesta koskien Vuosaaren terveysaseman terveysasemapalvelujen ulkoistamista

HEL 2022-004016 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Maarit Vierusen ja 14 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien Vuosaaren terveysaseman terveysasemapalvelujen ulkoistamista:

”Aloitteessa esitetään, että Vuosaaren terveysaseman palvelujen piirissä olevien asukkaiden hoidon saatavuuden varmistamiseksi kaupunki selvittää terveysasemapalvelujen ulkoistamista Vuosaaren terveysasemalla ja tekee selvityksen pohjalta tarvittavat päätökset.

Itä-Helsingissä sijaitsevassa Vuosaarella asuu 38 800 asukasta. Vuosaaren kaupunginosa jakaantuu seuraaviin osa-alueisiin, joista viidellä ensiksi mainitulla on merkittävästi asutusta: Keski-Vuosaari, Kallahti, Meri-Rastila, Rastila, Aurinkolahti, Uutela, Niinisaari, Nordsjön kartano ja Mustavuori. Vuonna 2021 Vuosaaren asukkaiden 0–15-vuotiaiden osuus oli 17 prosenttia, 16–64-vuotiaiden 63 prosenttia ja yli 65-vuotiaiden 20 prosenttia. Heistä ulkomaalaistaustaisia vuonna 2020 oli 26,7 prosenttia.

Helsingin kaupunki on laatinut vuonna 2021 alueittaisen väestöennusteen, joka ulottuu vuoteen 2036 saakka. Ennuste perustuu oletuksiin nykyisessä asuntokannassa asuvan väestön muutoksista, tulevasta asukasrakenteesta ja asumisväljyydestä. Väestöennusteen tärkeimmät kasvualueet ovat suurilla projektialueilla: Kalasatamassa, johon kuuluvat myös Sompasaari, Hanasaari, Hermanninranta ja Kyläsaari (kasvu yhteensä 16 000 asukasta), Pasilassa, johon kuuluu alueen pohjoisosassa oleva niin sanottu Postipuiston alue (kasvu yhteensä 13 800 asukasta), Kruunuvuorenrannalla ja muualla Laajasalon alueella (kasvu yhteensä 11 800 asukasta), Vuosaarella (kasvu yhteensä 8 700, josta Meri-Rastilan kasvu 3 900 asukasta), Jätkäsaarella (kasvu 8 000 asukasta), Malmin lentokentällä (kasvu 7 800 asukasta), Hernesaarella (kasvu 6 200 asukasta) sekä Lauttasaarella, johon kuuluu myös Koi-vusaari (kasvu on 4 300 asukasta). Väestön kasvuennusteesta on todettavissa, että väestön odotetaan kasvavan merkittävästi myös muun kuin Vuosaaren alueella.

Kansaneläkelaitos (Kela) on kehittänyt sairastavuus- ja kansantauti-indeksin alueiden välisten terveyserojen tarkasteluun. Indeksejä voidaan tarkastella myös alueittain Helsingin sisällä. Sairastavuusindeksi lasketaan kolmen väestön sairastavuutta kuvaavan rekisterimuuttujan avulla. Nämä ovat työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työikäisistä, pitkäaikaissairastavuutta kuvaava erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeuttettujen osuus väestöstä ja väestön kuolleisuus. Kansantauti-indeksiin lasketaan mukaan seitsemän suurinta erityiskorvattavaan lääkehoitoon oikeuttavaa sairautta. Nämä ovat astma, diabetes, nivelreuma, psykoosit, sepelvaltimotauti, sydämen vajaatoiminta ja verenpainetauti. Vuoden 2019 Kelan sairastavuus- ja kansantauti-indeksi tietojen pohjalta Helsingin kaupunki on laatinut julkaisun, jonka mukaan helsinkiläisten terveydentila on yleisesti ottaen hyvä kaikkiin suomalaisiin verrattuna. Yleisiä kansantauteja sairastetaan pääkaupungissa koko muuta Suomea vähemmän. Keskiarvot kuitenkin peittävät muuta maata suuremman polarisaation. Osa kaupunkilaisista onkin usean indikaattorin, myös terveyden, suhteen haavoittuvassa asemassa. Helsingin kaupungin julkaisu sairastavuus- ja kansantauti-indekseistä on luettavissa alla olevasta linkistä:

[Sairastavuus- ja kansantauti-indeksit koko Helsingissä ja peruspiireittäin 2019.](#)

Vuosaaren terveys- ja hyvinvointikeskus (THK) ja perhekeskus (PK)

Vuosaaren terveysasema toimii Vuosaaren THK:ssa. Vuosaaren THK:n palvelut sisältävät terveysasemapalvelun, suun terveydenhuollon, fysioterapian, aikuisten ja nuorten sosiaalipalvelut sekä psykiatria- ja päihdepalvelut. Samassa talossa toimii Vuosaaren PK, jossa on äitiys- ja lastenneuvolapalveluja sekä perhevalmennusta, neuvolapsykologin palveluja, lasten ja nuorten suunterveyden palveluja, puheterapiaa, fysio- ja toimintaterapiaa, kasvatus- ja perheneuvontaa, lastensuojelun palveluja ja vammaispalveluja. Kotiin tarjottavia palveluja ovat lapsiperheiden kotipalvelu ja lapsiperheiden sosiaaliohjaus.

Terveys- ja hyvinvointikeskus (THK) -toimintamallin tavoitteena on taa-ta kaikille asiakkaille riittävät ja asianmukaiset terveyspalvelut. Tämä toteutetaan hoidon ja palvelutarpeen arvioinnilla, jossa asiakas saa tarvittaessa myös yhteyshenkilön ja moniammatillisen tiimin palvelut tarpeensa mukaan. THK-toimintamalli mahdollistaa asioiden ratkaisemisen kokonaisvaltaisesti yli sote-sektorin perinteisten rajojen ja välittömästi ensikontaktissa joko yhteisissä toimitiloissa tai moniammatillisena verkostona. Terveysasemat ovat keskeinen osa terveys- ja hyvinvointikeskusta.

Vuosaaren terveysaseman palvelujen saatavuus

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
F11880001200052430
Alv.nro
FI02012566

Sosiaali- ja terveysministeriössä (STM) on valmisteltu terveydenhuoltolain muutosta, jolla tiukennetaan porrastaen perusterveydenhuollon hoitotakuuta kiireettömässä hoidossa. Jos uudistus toteutuu, potilaan tulee päästä hoitoon 14 vuorokaudessa 1. syyskuuta 2023 alkaen ja seitsemän päivän sisällä 1. marraskuuta 2024 alkaen hoidon tarpeen arvioinnista. STM:n Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman avulla ohjataan ja kehitetään sosiaali- ja terveystalouksia. Ohjelman yksi viidestä päätavoitteesta on peruspalvelujen saatavuuden parantaminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee kuntia peruspalvelujen saatavuuden parantamisessa, tarjoamalla Hyvä vastaanotto -valmennusta. Hyvä vastaanotto ei ole yksittäinen toimintamalli, vaan kehittämisen menetelmä, joka perustuu lean-oppoihin ja kansainvälisiin kokemuksiin open access -idean soveltamisesta terveydenhuoltoon. Suomeen konsepti on tuotu Ruotsista, missä se tunnetaan nimellä Bra mottagning.

Vuosaaren THK:n terveysasemapaikannuksen henkilökunta on osallistunut THL:n Hyvä vastaanotto -valmennukseen syksystä 2021 kevääseen 2022 saakka. Tulokset ovat olleet erittäin hyviä. Valmennuksen aikana Vuosaari on muun muassa onnistunut purkamaan hoitotakuujonon, jossa syksyllä 2021 oli suurimmillaan lähes 1000 potilasta.

Nykyään hoitajan vastaanottoajan kautta lääkärin vastaanotolle pääsee noin kuukaudessa, mikä on tämänhetkisen Helsingin kaupungin terveysasemien keskimääräinen odotusaika lääkärin vastaanotolle. Myös puhelimitse yhteydenaanti Vuosaaren terveysasemalle on parantunut. Kaikkiin puhelimitse tulleisiin yhteydenottoihin pystytään vastaamaan saman päivän aikana. Lisäksi Vuosaari on pilotoinut uudenlaista kehittäjälääkäritoimintaa THL:n Hyvä vastaanotto -valmennuksen aikana. Muista Helsingin terveysasemayksiköistä Vuosaareen saapuneet kehittäjälääkärit ovatkin onnistuneesti tukeneet eri ammattiryhmien välistä yhteistoimintaa ja parantaneet hoitoprosessien sujuvuutta. Myös uusia ammattiryhmiä, kuten farmaseutteja ja sihteereitä, on palkattu tukemaan hoitajien ja lääkäreiden työtä.

THL:n suosituksen ja ohjeistuksen perusteella kiireettömien ajanvarausaikojen jonoa mitataan terveysasemilla laskemalla kolmas vapaana oleva lääkärin kiireetön ajanvarausaika kalenteripäivissä. Terveysaseman T3-luku on näiden aikojenkeskiluku eli mediaani. Aloitteessa todetaan, että Vuosaaren terveysasemalla palvelujen saatavuus on ollut heikkoa jo pidemmän aikaa ja Vuosaareissa odotusaika lääkärille (T3) oli 90 vuorokautta 1.3.2022. Vertailu muihin Helsingin kaupungin terveysasemiin johtaa kuitenkin harhaanjohtavaan lopputulokseen. Vuosaaren terveysasemalla painotetaan THK-mallin tavoin erityisesti moniammatillista yhteistyötä ja hoidon saatavuutta, joten asiakkaille annetaan aina ensin aika kokonaishoidon tarvetta kartoittavalle ammattilai-

selle ennen lääkärin vastaanottoa. Tämä ammattilainen voi olla esimerkiksi sairaanhoitaja, farmaseutti, diabeteshoitaja tai fysioterapeutti. Tarvittava lääkärin arvio toteutetaan tilanteen niin vaatiessa moniammatillisesti jo ensikäynnillä tämän toisen ammattilaisen arvion yhteydessä, eikä lääkärille varata käyntiä varten erillistä aikaa. Mikäli jatkoaika tarvitaan esimerkiksi seurantakäyntiä varten, huolehtii lääkäri tapaamansa potilaan sovituista jatkotoimenpiteistä.

Vuosaaren terveysasemalle on saatu hyvin lisää hoitajatyövoimaa. Hoitajien kaikki 35 vakanssia on täytetty viimeisen vuoden aikana. Tämän lisäksi vuoden 2022 loppuun asti on Vuosaareen saatu hoitovelan purkuun noin 12–14 hoitajan lisätyöpanos. Vuosaaren terveysasemalla työskentelevien lääkäreiden laskennallinen kokonaisvaje on toukokuun 2022 alussa vain noin 15 prosenttia eli 21 lääkäristä puuttuu 3,15 lääkärin työpanos. Vuodesta 2021 Vuosaaren terveysasema on käyttänyt päivystykselliseen vastaanotto toimintaan apuna lääkäriostopalveluja. Ostopalveluapua on hankittu tänä vuonna lyhytaikaisesti myös reseptien uusimiseen ja Helsingin sosiaali- ja terveyspalvelujen Maisa-asiakasportaalien viestien vastaamiseen.

Terveysasemapalvelujen ulkoistaminen

Kaupunginvaltuusto oikeutti 10.6.2020 § 158 sosiaali- ja terveyslautakunnan toteuttamaan terveysasemapalvelujen määräaikaisen hankinnan kahdella alueella. Hankinta toteutettiin Kannelmäen ja Helsingin keskustan alueilla neljän vuoden sopimuskaudella ja kahdella yhden vuoden mittaisella optiokaudella.

Kaupunginvaltuuston hyväksymään suunnitelmaan sisältyivät kilpailutetun toiminnan toteutumisen arviointia koskevat sosiaali- ja terveyslautakunnan 17.12.2020 § 318 edellyttämät menettelyt sekä valmistelussa niille määritellyt toteutustavat. Ostopalveluterveysasemien toimintaa ja tuloksia seurataan tiiviisti. Tarkoituksena on lisäksi tehdä sopimuskauden puolivälitarkastelu, joka raportoidaan lautakunnalle. Ostopalveluterveysasemien suoriutumista ja toimintatapoja verrataan myös kaupungin omien terveysasemien tuotantoon kolmannen puolueettoman osapuolen taholta.

Esitys palveluntuotantona hankittavien terveysasemien ja alueiden valinnaksi perustui sosiaali- ja terveystoimialan projektiryhmän ja asiantuntijoiden kattavaan analyysiin. Valinnassa painotettiin erityisesti nykyistä hoidon saatavuustilannetta, väestömäärän kehitystä, resursointi- ja rekrytointitilannetta sekä terveysasematilojen kuntoa. Valinnan ulkopuolelle oli suoraan rajattu ne asemat ja alueet, joissa oma THK:n kehitys- tai pilotointityö oli käynnissä ja/tai, joissa oli ollut merkittäviä muu-

toksia viime vuosina (Myllypuron THK, Kalasataman THK ja Vuosaaren THK).

Sosiaali- ja terveystoimiala on lokakuusta 2021 alkaen lisännyt terveyspalveluja ja kiireettömän hoidon saatavuutta on parannettu Kannelmäen ja Ruoholahden ostopalveluterveysasemilla. Toukokuussa 2022 Kannelmäen ostopalveluterveysasemalla odotusaika lääkärille (T3) oli 22 vuorokautta ja Ruoholahden ostopalveluterveysasemalla yksi vuorokausi. Hoitoon pääsy näille terveysasemille on osin ollut omiin terveysasemiin verrattuna nopeampaa. Tarkoitus on selvittää taustat jonotusaikojen eroissa sekä käytössä olevat toimintamallit ja siirtää mahdollisesti parempi toimintatapa tai sen osia omaan toimintaan.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että ennen kuin tehdään uusia päätöksiä terveyspalvelujen ulkoistamisista, tulee tarkasti arvioida suunnitelmien mukaisesti ostopalveluterveysasemien suoriutumista ja toimintatapoja sekä verrata niitä kaupungin omien terveysasemien tuotantoon kolmannen puolueettoman osapuolen taholta. Helsingin eri kaupunginosien terveyspalvelujen toimivuuden vertailussa tulee ottaa huomioon väestöennusteet, sosioekonomiset ja -demografiset erot sairastavuudessa ja kuolleisuudessa sekä käytössä olevat palvelujen henkilöstöresurssit. Ostopalveluterveysasemien tulee toimia riittävän pitkään ennen kuin vertailu tehdään Helsingin kaupungin omien terveysasemien suhteen, koska toiminnan vaikutukset tulevat esiin vasta pidemmällä aikavälillä. On huomionarvoista, että ostopalveluterveysasemien toiminta alkoi covid-19-pandemian keskellä lokakuussa 2021, jolloin Helsingin kaupungin omien terveysasemien tilanne oli täysin normaalista poikkeava. Vertailu pitäisi tehdä vasta, kun pandemia ja väestön jakautuminen eri terveysasemien kesken on tasaantunut.

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että terveyspalveluiden saatavuuden varmistaminen Vuosaaressa vaatii edelleen lisätoimia. Lautakunta näkee välttämättömänä, että edellä lausunnossa esitettyjen toimien vaikuttavuutta ja Vuosaaren terveyspalveluiden saatavuuden parantamista arvioidaan uudelleen vuoden 2023 keväällä. Jos Vuosaaren terveysasemapalveluiden saatavuus on tällöin merkittävästi heikompaa kuin muilla kaupungin alueilla, pitää lautakunta välttämättömänä käynnistää erityiset selvityksiin perustuvat toimenpiteet Vuosaaren terveysasemapalveluiden saattamiseksi asianmukaiselle tasolle.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hyvä terveyspalvelujen saavutettavuus sujuvoittaa asiakkaiden hoitoon pääsyä. Riittävän nopealla ja tasavertaisella hoitoon pääsillä terveydenhuollon asiantuntijan vastaanotolle on myönteinen vaikutus asiak-

kaiden terveyteen, hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Eriarvoisuuden vähentämisen ja heikommassa asemassa olevien kaupunkilaisten terveyden vahvistamisen tulee olla eri toimijoiden tavoitteena niin yksilö- kuin aluenäkökulma huomioiden.”

Käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunta ei katsonut tarpeelliseksi kuulla asiassa kutsuttuja asiantuntijoita, eivätkä nämä siitä syystä osallistuneet kokoukseen.

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1 :

Jäsen Maaret Castrén: Lisätään seuraava kappale ennen Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi -otsikkoa: Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että terveystalouden saata- vuuden varmistaminen Vuosaarella vaatii edelleen lisätoimia. Lautakunta näkee välttämättömänä, että edellä lausunnossa esitettyjen toimien vaikuttavuutta ja Vuosaaren terveystalouden saata- vuuden parantamista arvioidaan uudelleen vuoden 2023 keväällä. Jos Vuosaaren terveysasemapaikaviluiden saata- vuus on tällöin merkittävästi heikompaa kuin muilla kaupungin alueilla, näkee lautakunta välttämättömänä käynnistää aloitteessa esitetty selvitys Vuosaaren terveysasemapaikaviluiden ulkoistamisesta.

Kannattaja: jäsen Matti Niiranen

Vastaehdotus 2:

Jäsen Pentti Arajärvi: Lisätään seuraava kappale ennen Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi -otsikkoa: Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että terveystalouden saata- vuuden varmistaminen Vuosaarella vaatii edelleen lisätoimia. Lautakunta näkee välttämättömänä, että edellä lausunnossa esitettyjen toimien vaikuttavuutta ja Vuosaaren terveystalouden saata- vuuden parantamista arvioidaan uudelleen vuoden 2023 keväällä. Jos Vuosaaren terveysasemapaikaviluiden saata- vuus on tällöin merkittävästi heikompaa kuin muilla kaupungin alueilla, pitää lautakunta välttämättömänä käynnistää erityiset selvitykseen perustuvat toimenpiteet Vuosaaren terveysasemapaikaviluiden saattamiseksi asianmukaiselle tasolle.

Kannattaja: jäsen Sinikka Vepsä

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Maaret Castrén)
EI-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Pentti Arajärvi)

Jaa-äännet: 4

Maaret Castrén, Seija Muurinen, Matti Niiranen, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 9

Samuel Adouchief, Pentti Arajärvi, Eva Biaudet, Kati Juva, Laura Korpinen, Touko Niinimäki, Mikko Paunio, Oula Silvennoinen, Sinikka Vepsä

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Jäsen Maaret Castrénin vastaehdotus hävisi jäsen Pentti Arajärven vastaehdotukselle äänin 4 - 9.

Äänestyksen jälkeen sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Pentti Arajärven vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyn vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Turpeinen, terveys- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 52481
leena.turpeinen(a)hel.fi
Timo Lukkarinen, terveysasemien johtajalääkäri, puhelin: 310 42611
timo.lukkarinen(a)hel.fi
Mari Kinnunen, johtava ylilääkäri, puhelin: 310 47941
mari.kinnunen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Maarit Vierusen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Maarit Vierusen ja 14 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien Vuosaaren terveysaseman terveysasemapalvelujen ulkoistamista:

”Aloitteessa esitetään, että Vuosaaren terveysaseman palvelujen piirissä olevien asukkaiden hoidon saatavuuden varmistamiseksi kaupunki selvittää terveysasemapalvelujen ulkoistamista Vuosaaren terveysasemalla ja tekee selvityksen pohjalta tarvittavat päätökset.

Itä-Helsingissä sijaitsevassa Vuosaaressa asuu 38 800 asukasta. Vuosaaren kaupunginosa jakaantuu seuraaviin osa-alueisiin, joista viidellä ensiksi mainitulla on merkittävästi asutusta: Keski-Vuosaari, Kallahti, Meri-Rastila, Rastila, Aurinkolahti, Uutela, Niinisaari, Nordsjön kartano ja Mustavuori. Vuonna 2021 Vuosaaren asukkaiden 0–15-vuotiaiden osuus oli 17 prosenttia, 16–64-vuotiaiden 63 prosenttia ja yli 65-vuotiaiden 20 prosenttia. Heistä ulkomaalaistaustaisia vuonna 2020 oli 26,7 prosenttia.

Helsingin kaupunki on laatinut vuonna 2021 alueittaisen väestöennusteen, joka ulottuu vuoteen 2036 saakka. Ennuste perustuu oletuksiin nykyisessä asuntokannassa asuvan väestön muutoksista, tulevasta asukasrakenteesta ja asumisväljyydestä. Väestöennusteen tärkeimmät kasvualueet ovat suurilla projektialueilla: Kalasatamassa, johon kuuluvat myös Sompasaari, Hanasaari, Hermanninranta ja Kyläsaari (kasvu yhteensä 16 000 asukasta), Pasilassa, johon kuuluu alueen pohjoisosassa oleva niin sanottu Postipuiston alue (kasvu yhteensä 13 800 asukasta), Kruunuvuorenrannalla ja muualla Laajasalon alueella (kasvu yhteensä 11 800 asukasta), Vuosaaressa (kasvu yhteensä 8 700, josta Meri-Rastilan kasvu 3 900 asukasta), Jätkäsaaressa (kasvu 8 000 asukasta), Malmin lentokentällä (kasvu 7 800 asukasta), Hernesaaressa (kasvu 6 200 asukasta) sekä Lauttasaaressa, johon kuuluu myös Koi-vusaari (kasvu on 4 300 asukasta). Väestön kasvuennusteesta on todettavissa, että väestön odotetaan kasvavan merkittävästi myös muun kuin Vuosaaren alueella.

Kansaneläkelaitos (Kela) on kehittänyt sairastavuus- ja kansantauti-indeksin alueiden välisten terveyserojen tarkasteluun. Indeksejä voidaan tarkastella myös alueittain Helsingin sisällä. Sairastavuusindeksi lasketaan kolmen väestön sairastavuutta kuvaavan rekisterimuuttujan avulla. Nämä ovat työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työikäisistä, pitkäaikaissairastavuutta kuvaava erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeuttettujen osuus väestöstä ja väestön kuolleisuus. Kansantauti-indeksiin lasketaan mukaan seitsemän suurinta erityiskorvattavaan lääkehoitoon oikeuttavaa sairautta. Nämä ovat astma, diabetes, nivelreuma, psykoosit, sepelvaltimotauti, sydämen vajaatoiminta ja verenpainetauti. Vuoden 2019 Kelan sairastavuus- ja kansantauti-indeksi tietojen pohjalta Helsingin kaupunki on laatinut julkaisun, jonka mukaan helsinkiläisten terveydentila on yleisesti ottaen hyvä kaikkiin suomalaisiin verrattuna. Yleisiä kansantauteja sairastetaan pääkaupungissa koko muuta Suomea vähemmän. Keskiarvot kuitenkin peittävät muuta maata suurem-

man polarisaation. Osa kaupunkilaisista onkin usean indikaattorin, myös terveyden, suhteen haavoittuvassa asemassa. Helsingin kaupungin julkaisu sairastavuus- ja kansantauti-indekseistä on luettavissa alla olevasta linkistä:

[Sairastavuus- ja kansantauti-indeksit koko Helsingissä ja peruspiireittäin 2019.](#)

Vuosaaren terveys- ja hyvinvointikeskus (THK) ja perhekeskus (PK)

Vuosaaren terveysasema toimii Vuosaaren THK:ssa. Vuosaaren THK:n palvelut sisältävät terveysasemapalvelun, suun terveydenhuollon, fysioterapian, aikuisten ja nuorten sosiaalipalvelut sekä psykiatria- ja päihdepalvelut. Samassa talossa toimii Vuosaaren PK, jossa on äitiys- ja lastenneuvolapalveluja sekä perhevalmennusta, neuvolapsykologin palveluja, lasten ja nuorten suunterveyden palveluja, puheterapiaa, fysio- ja toimintaterapiaa, kasvatus- ja perheneuvontaa, lastensuojelun palveluja ja vammaispalveluja. Kotiin tarjottavia palveluja ovat lapsiperheiden kotipalvelu ja lapsiperheiden sosiaaliohjaus.

Terveys- ja hyvinvointikeskus (THK) -toimintamallin tavoitteena on taa- ta kaikille asiakkaille riittävät ja asianmukaiset terveyspalvelut. Tämä toteutetaan hoidon ja palvelutarpeen arvioinnilla, jossa asiakas saa tarvittaessa myös yhteyshenkilön ja moniammatillisen tiimin palvelut tarpeensa mukaan. THK-toimintamalli mahdollistaa asioiden ratkaisemisen kokonaisvaltaisesti yli sote-sektorin perinteisten rajojen ja välittömästi ensikontaktissa joko yhteisissä toimitiloissa tai moniammatillisena verkostona. Terveysasemat ovat keskeinen osa terveys- ja hyvinvointikeskusta.

Vuosaaren terveysaseman palvelujen saatavuus

Sosiaali- ja terveysministeriössä (STM) on valmisteltu terveydenhuoltolain muutosta, jolla tiukennetaan porrastaen perusterveydenhuollon hoitotakuuta kiireettömässä hoidossa. Jos uudistus toteutuu, potilaan tulee päästä hoitoon 14 vuorokaudessa 1. syyskuuta 2023 alkaen ja seitsemän päivän sisällä 1. marraskuuta 2024 alkaen hoidon tarpeen arvioinnista. STM:n Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystyö -ohjelman avulla ohjataan ja kehitetään sosiaali- ja terveyspalveluja. Ohjelman yksi viidestä päätavoitteesta on peruspalvelujen saatavuuden parantaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee kuntia peruspalvelujen saatavuuden parantamisessa, tarjoamalla Hyvä vastaanotto -valmennusta. Hyvä vastaanotto ei ole yksittäinen toimintamalli, vaan kehittämisen menetelmä, joka perustuu lean-oppeihin ja kansainvälisiin kokemuksiin open access -idean soveltamisesta terveydenhuoltoon. Suomeen konsepti on tuotu Ruotsista, missä se tunnetaan nimellä Bra mottagning.

Vuosaaren THK:n terveysasemapaalvelun henkilökunta on osallistunut THL:n Hyvä vastaanotto -valmennukseen syksystä 2021 kevääseen 2022 saakka. Tulokset ovat olleet erittäin hyviä. Valmennuksen aikana Vuosaari on muun muassa onnistunut purkamaan hoitotakuujonon, jossa syksyllä 2021 oli suurimmillaan lähes 1000 potilasta.

Nykyään hoitajan vastaanottoajan kautta lääkärin vastaanotolle pääsee noin kuukaudessa, mikä on tämänhetkisen Helsingin kaupungin terveysasemien keskimääräinen odotusaika lääkärin vastaanotolle. Myös puhelimitse yhteydensaanti Vuosaaren terveysasemalle on parantunut. Kaikkiin puhelimitse tulleisiin yhteydenottoihin pystytään vastaamaan saman päivän aikana. Lisäksi Vuosaari on pilotoinut uudenlaista kehittäjälääkäritoimintaa THL:n Hyvä vastaanotto -valmennuksen aikana. Muista Helsingin terveysasemayksiköistä Vuosaareen saapuneet kehittäjälääkärit ovatkin onnistuneesti tukeneet eri ammattiryhmien välistä yhteistoimintaa ja parantaneet hoitoprosessien sujuvuutta. Myös uusia ammattiryhmiä, kuten farmaseutteja ja sihteereitä, on palkattu tukemaan hoitajien ja lääkäreiden työtä.

THL:n suosituksen ja ohjeistuksen perusteella kiireettömien ajanvarausaikojen jonoa mitataan terveysasemilla laskemalla kolmas vapaana oleva lääkärin kiireetön ajanvarausaika kalenteripäivissä. Terveysaseman T3-luku on näiden aikojenkeskiluku eli mediaani. Aloitteessa todetaan, että Vuosaaren terveysasemalla palvelujen saatavuus on ollut heikkoa jo pidemmän aikaa ja Vuosaareessa odotusaika lääkärille (T3) oli 90 vuorokautta 1.3.2022. Vertailu muihin Helsingin kaupungin terveysasemiin johtaa kuitenkin harhaanjohtavaan lopputulokseen. Vuosaaren terveysasemalla painotetaan THK-mallin tavoin erityisesti moniammatillista yhteistyötä ja hoidon saatavuutta, joten asiakkaille annetaan aina ensin aika kokonaishoidon tarvetta kartoittavalle ammattilaiselle ennen lääkärin vastaanottoa. Tämä ammattilainen voi olla esimerkiksi sairaanhoitaja, farmaseutti, diabeteshoitaja tai fysioterapeutti. Tarvittava lääkärin arvio toteutetaan tilanteen niin vaatiessa moniammatillisesti jo ensikäynnillä tämän toisen ammattilaisen arvion yhteydessä, eikä lääkärille varata käyntiä varten erillistä aikaa. Mikäli jatkoaika tarvitaan esimerkiksi seurantakäyntiä varten, huolehtii lääkäri tapaamansa potilaan sovituista jatkotoimenpiteistä.

Vuosaaren terveysasemalle on saatu hyvin lisää hoitajatyövoimaa. Hoitajien kaikki 35 vakanssia on täytetty viimeisen vuoden aikana. Tämän lisäksi vuoden 2022 loppuun asti on Vuosaareen saatu hoitovelan purkuun noin 12–14 hoitajan lisätyöpanos. Vuosaaren terveysasemalla työskentelevien lääkäreiden laskennallinen kokonaisvaje on toukokuun 2022 alussa vain noin 15 prosenttia eli 21 lääkäristä puuttuu 3,15 lääkärin työpanos. Vuodesta 2021 Vuosaaren terveysasema on käyttänyt päivystykselliseen vastaanotto toimintaan apuna lääkäriostopalveluja.

Ostopalveluapua on hankittu tänä vuonna lyhytaikaisesti myös reseptien uusimiseen ja Helsingin sosiaali- ja terveyspalvelujen Maisa-asiakasportaalin viestien vastaamiseen.

Terveysasemapalvelujen ulkoistaminen

Kaupunginvaltuusto oikeutti 10.6.2020 § 158 sosiaali- ja terveyslautakunnan toteuttamaan terveysasemapalvelujen määräaikaisen hankinnan kahdella alueella. Hankinta toteutettiin Kannelmäen ja Helsingin keskustan alueilla neljän vuoden sopimuskaudella ja kahdella yhden vuoden mittaisella optiokaudella.

Kaupunginvaltuuston hyväksymään suunnitelmaan sisältyivät kilpailutetun toiminnan toteutumisen arviointia koskevat sosiaali- ja terveyslautakunnan 17.12.2020 § 318 edellyttämät menettelyt sekä valmistelussa niille määritellyt toteutustavat. Ostopalveluterveysasemien toimintaa ja tuloksia seurataan tiiviisti. Tarkoituksena on lisäksi tehdä sopimuskauden puolivälitarkastelu, joka raportoidaan lautakunnalle. Ostopalveluterveysasemien suoriutumista ja toimintatapoja verrataan myös kaupungin omien terveysasemien tuotantoon kolmannen puolueettoman osapuolen taholta.

Esitys palveluntuotantona hankittavien terveysasemien ja alueiden valinnaksi perustui sosiaali- ja terveystoimialan projektiryhmän ja asiantuntijoiden kattavaan analyysiin. Valinnassa painotettiin erityisesti nykyistä hoidon saatavuustilannetta, väestömäärän kehitystä, resursointi- ja rekrytointitilannetta sekä terveysasematilojen kuntoa. Valinnan ulkopuolelle oli suoraan rajattu ne asemat ja alueet, joissa oma THK:n kehitys- tai pilotointityö oli käynnissä ja/tai, joissa oli ollut merkittäviä muutoksia viime vuosina (Myllypuron THK, Kalasataman THK ja Vuosaaren THK).

Sosiaali- ja terveystoimiala on lokakuusta 2021 alkaen lisännyt terveyspalveluja ja kiireettömän hoidon saatavuutta on parannettu Kannelmäen ja Ruoholahden ostopalveluterveysasemilla. Toukokuussa 2022 Kannelmäen ostopalveluterveysasemalla odotusaika lääkärille (T3) oli 22 vuorokautta ja Ruoholahden ostopalveluterveysasemalla yksi vuorokausi. Hoitoon pääsy näille terveysasemille on osin ollut omiin terveysasemiin verrattuna nopeampaa. Tarkoitus on selvittää taustat jonotusaikojen eroissa sekä käytössä olevat toimintamallit ja siirtää mahdollisesti parempi toimintatapa tai sen osia omaan toimintaan.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että ennen kuin tehdään uusia päätöksiä terveyspalvelujen ulkoistamisista, tulee tarkasti arvioida suunnitelmien mukaisesti ostopalveluterveysasemien suoriutumista ja toimintatapoja sekä verrata niitä kaupungin omien terveysasemien tuotantoon kolmannen puolueettoman osapuolen taholta. Helsingin eri

kaupunginosien terveystalvelujen toimivuuden vertailussa tulee ottaa huomioon väestöennusteet, sosioekonomiset ja -demografiset erot sairastavuudessa ja kuolleisuudessa sekä käytössä olevat palvelujen henkilöstöresurssit. Ostopalveluterveysasemien tulee toimia riittävän pitkään ennen kuin vertailu tehdään Helsingin kaupungin omien terveysasemien suhteen, koska toiminnan vaikutukset tulevat esiin vasta pidemmällä aikavälillä. On huomionarvoista, että ostopalveluterveysasemien toiminta alkoi covid-19-pandemian keskellä lokakuussa 2021, jolloin Helsingin kaupungin omien terveysasemien tilanne oli täysin normaalista poikkeava. Vertailu pitäisi tehdä vasta, kun pandemia ja väestön jakautuminen eri terveysasemien kesken on tasaantunut.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Hyvä terveystalvelujen saavutettavuus sujuvoittaa asiakkaiden hoitoon pääsyä. Riittävän nopealla ja tasavertaisella hoitoon pääsillä terveydenhuollon asiantuntijan vastaanotolle on myönteinen vaikutus asiakkaiden terveyteen, hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Eriarvoisuuden vähentämisen ja heikommassa asemassa olevien kaupunkilaisten terveyden vahvistamisen tulee olla eri toimijoiden tavoitteena niin yksilö- kuin aluenäkökulma huomioiden.”

Esittelijän perustelut

Terveystalvelujen johtajalääkäri Timo Lukkarinen ja johtava ylilääkäri Mari Kinnunen ovat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuutettu Maarit Vierusen ja 14 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien Vuosaaren terveysaseman terveysasematalvelujen ulkoistamista. Lausuntoa on pyydetty 7.6.2022 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Turpeinen, terveys- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 52481
leena.turpeinen(a)hel.fi
Timo Lukkarinen, terveysasemien johtajalääkäri, puhelin: 310 42611
timo.lukkarinen(a)hel.fi
Mari Kinnunen, johtava ylilääkäri, puhelin: 310 47941
mari.kinnunen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Maarit Vierusen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.05.2022 § 94

HEL 2022-004016 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

24.05.2022 Pöydälle

Puheenjohtaja Daniel Sazonov poistui kokouksesta ennen asian käsittelyn aloittamista. Varapuheenjohtaja Pentti Arajärvi toimi puheenjohtajana loppukokouksen ajan.

Terveysasemien johtajalääkäri Timo Lukkarinen ja johtava ylilääkäri Mari Kinnunen olivat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Seija Muurisen ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Turpeinen, terveys- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 52481
leena.turpeinen(a)hel.fi
Timo Lukkarinen, terveysasemien johtajalääkäri, puhelin: 310 42611
timo.lukkarinen(a)hel.fi
Mari Kinnunen, johtava ylilääkäri, puhelin: 310 47941
mari.kinnunen(a)hel.fi